

TÜRK
STANDARLARI
ENSTİTÜSÜ

BELGELENDİRME
KRİTERİ

TSE K 645

Aralık 2022

ICS 03.080.20; 03.080.99

Kadın girişimci - Temel tanımlar ve genel kurallar kriteri

Women entrepreneurship - Basic definitions and general rules criteria

3.2.2023 / 3155

TELİF HAKKI KORUMALI DOKÜMAN

© TSE 2022

Tüm hakları saklıdır. Aksi belirtilmedikçe bu yayının herhangi bir bölümü veya tamamı, TSE'nin yazılı izni olmaksızın fotokopi ve mikrofilm dâhil, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılamaz ya da kopyalanamaz.

TSE Standard Hazırlama Merkezi Başkanlığı

Necatibey Caddesi No: 112
06100 Bakanlıklar * ANKARA

Tel: + 90 312 416 68 30

Faks: + 90 312 416 64 39

E-posta: dokumansatis@tse.org.tr

Web: www.tse.org.tr

© TSE – Tüm hakları saklıdır.

İçindekiler**Sayfa**

1	Kapsam	1
2	Bağlayıcı atıflar	1
3	Terimler ve tanımlar	1
4	Genel özellikler	3
5	Belirleme kriterleri	3
5.1	Genel	3
5.2	Mülkiyet	4
5.3	Yönetim	5
5.4	Kontrol	6
5.5	Bağımsızlık	7
5.6	Yatırımın azalması	8
Ek A	.....	9
Kaynaklar		11

3.7 yönetimsel kontrol

Girişimin/İşletmenin geleceğini belirleyebilmek ve kaderini yönlendirmek için gerekli olan stratejik ve yönetimsel kararları bağımsız ve tek taraflı olarak alma konusundaki görünür güçtür.

3.8 bağımsızlık

Girişimin/İşletmenin, kadınların mülkiyetinde veya liderliğinde olmayan işletmelerin finansmanına ve diğer kaynaklarına önemli ölçüde ihtiyaç duymadan, işletmenin branş/uzmanlık alanında faaliyet gösterme gücüdür.

Kayda ait not 1: "Finansmana ve diğer kaynaklara önemli ölçüde bağımlılık" yatırım veya başlangıç sermayesi ile ilgili olanları içermez.

Kayda ait not 2: Girişim, eğer piyasa değerinden elde ediliyorsa, kadınların mülkiyetinde veya kadın liderliğinde olmayan işletmelerin finansmanından ve/veya kaynaklarından yararlanabilir.

3.9 işletme

Ürünlerin veya hizmetlerin bir fiyat üzerinden veya başka bir şekilde elde edilmesi veya tedarik edilmesi sırasında kâr amacıyla kurulan ve bağımsız bir bütçe ile yürütülen kuruluş.

3.10 kooperatif

Tüzel kişiliği haiz olmak üzere üyelerinin ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır.

3.11 girişim

Mal ve hizmet üreticisi sıfatına haiz kurumsal birimdir.

Kayda ait not 1: Bir girişim, bir şirket veya tüzel kişiliği olmayan bir kuruluş olabilir.

Kayda ait not 2: Girişimler, kadın(ların) mülkiyetindeki işletmeler, kadınların liderliğindeki işletmeler ve kadınların liderliğindeki kooperatifler olarak tanımlanan her türlü kuruluşu içerir.

Kayda ait not 3: Bu tanım, sosyal girişimleri ve hem kar amacı güden hem de kar amacı gütmeyen girişimleri içerir.

3.12 esnaf işletmesi

Ekonomik faaliyeti nakdi sermayeden ziyade bedeni çalışmasına dayanan ve kazancı ancak geçimini sağlayacak düzeyde bulunan işletmedir.

3.13 ticari işletme

Esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir

3.14 adi ortaklık

İki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri ortaklıktır

Kayda ait not 1: Adi ortaklığın genellikle sözleşmeye dayalı bir temeli olmalıdır. Ortaklar farklı katkılarda bulunabilirler, örneğin; uzmanlık, finansman, eğitim, malzemeler, tesisler vb.

Kayda ait not 2: Tek bir idari birim içinde iki veya daha fazla girişim arasındaki işbirliği hariçtir.

Kayda ait not 3: Belirli bir projede zaman sınırlı işbirliği hariç tutulmalı ve bir iş birliği projesi olarak sayılmalıdır.

Kayda ait not 4: Bir ortağın yalnızca tedarik ettiği ve diğerinin yalnızca hizmet aldığı, ücretli veya ücretsiz tek yönlü bir ilişki hariçtir.

3.15

anonim şirket

Sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı tüzel kişilik olarak yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.

3.16

limited şirket

Bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olan ve bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur. Ortaklar, kamu borçları hariç, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdür.

3.17

kollektif şirket

Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir.

3.18

komandit şirket

Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirket komandit şirkettir.

3.19

sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kollektif şirket ortağı, diğerleri bir anonim şirket pay sahibi gibi sorumlu olan şirkettir.

4 Genel özellikler

Bir girişimi/işletmeyi, bu kriterdeki tanımlara ve esaslara göre değerlendirirken yapılacak bu değerlendirme aşağıdakilerden bağımsız olmalıdır:

- Bölge veya şehir durumu
- Kadının eğitim seviyesi
- Faaliyet sektörü
- Ticarete katılım
- Ayrımcılık olarak addedilebilecek diğer hususlar

5 Belirleme kriterleri

5.1 Genel

Bu madde, bir girişimin kadın mülkiyetinde veya kadın liderliğinde olup olmadığının değerlendirilmesinde önemli olan faktörlerin tespiti için gerekli özellikleri belirler. . Bu kriterler, hem bu © TSE- Tüm hakları saklıdır.

kategorilerden birine uygun olduğunu göstermek isteyen girişimler tarafından hem de bir veya daha fazla girişimin değerlendirmesini yapmak isteyen diğer kurum/kuruluşlar tarafından kullanılabilir.

5.2 Mülkiyet

5.2.1 Mülkiyetin belirlenmesi

Mülkiyet;

- Bir ticari işletmenin sahipliği,
- anonim şirketlerde pay sahipliği,
- limited şirketlerde esas sermaye payı sahipliği/ortaklığı,
- kollektif şirket ortaklığı,
- komandit şirket ortaklığı,
- sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket pay sahipliğine,

göre belirlenir. Adi ortaklıklarda mülkiyet sözleşme hükümlerine göre belirlenir

Daha spesifik olarak;

- Girişimin/işletmenin kadın(lar) tarafından mülkiyeti, mülkiyet belgelerinde yansıtıldığı gibi gerçek, önemli ve proforma mülkiyetin ötesinde olmalıdır.
- Kadın(lar), mülkiyet haklarıyla orantılı olarak tüm risk ve kârları paylaşmalıdır.
- Kadın(lar) girişimin/işletmenin küçük hissedarı olmamalı ve çoğunluk mülkiyetini oluşturan menkul kıymetler/fonlar üzerindeki mülkiyetleri ellerinden alınmamalı ve kontrol altında tutulmamalıdır.
- Kadın(lar) sermaye ve/veya uzmanlığa katkıda bulunduğunu beyan etmelidir.

Kadın(lar)ın mülkiyet payını elde etmek için sermaye ve/veya uzmanlık katkısı, gerçek, maddi ve edinilen çıkar(lar)la orantılı olmalıdır. Yetersiz katkılar, gelecekte sermaye veya uzmanlık katkısı vaatlerini, girişim veya kadın olmayan sahiplerine ödenecek bir senedi veya yalnızca bir çalışan olarak katılımı içerecek şekilde sınırlı olmamalıdır.

5.2.2 Kadınlara ait işletmelerin mülkiyet kriterleri

Bir veya daha fazla kadının mülkiyeti, işletmenin tipi esas alınarak aşağıda belirtildiği şekilde belirlenir:

Ticari işletme-Esnaf işletmesi:

- Kadın. işletme varlıklarının %100'üne sahiptir.

Sermaye şirketleri:

- Kadın(lar), pay haklarının en az %50'sine sahip olmalıdır.
- Pay sahipleri arasındaki oy sözleşmeleri, şirketin pay senetlerinin veya pay gruplarının kadın sahibi/sahiplerine tanıdığı hakların etkisini azaltmamalıdır.
- Kadın pay sahipleri, tüm alışılmış mülkiyet işlemlerinde (örneğin, hisse devri, mülkiyet sahipliği, bağlayıcı sözleşmeler akdetme yeteneği) pay sahipliğini koruyabilmelidir.

Şahıs şirketleri

- Şirket ortaklarının en az %50'si kadın olmalı ve kadınlar şirketin kontrol hakkına sahip olmalıdır.

5.2.3 Kadın liderliğindeki işletmeler için mülkiyet kriteri

Bir veya daha fazla kadının mülkiyeti, işletmenin tipi esas alınarak aşağıda belirtildiği şekilde belirlenir:

Ticari işletme-Esnaf işletmesi:

- Kadın, işletme varlıklarının %100'ünün sahibidir.

Sermaye şirketleri:

- Kadın pay sahipleri, her bir pay sınıfının en az %25'ine ve tüm mevcut payların toplamının en az %25'ine sahip olmalıdır.
- Pay sahipleri arasındaki oy sözleşmeleri, şirketin ana sözleşmesi veya imtiyazlı paylar , kadın sahip/sahiplerinin her türlü haklarını veya nüfuzlarını azaltmamalıdır.
- Kadın pay sahipleri, tüm alışılmış mülkiyet işletmelerinde (örneğin, hisse devri, mülkiyet sahipliği, bağlayıcı sözleşmeler akdetme yeteneği) pay sahipliğini koruyabilmelidir.
- Şahıs şirketleri
- Şirket ortaklarının en az % 50'si kadın olmalı ve kadınlar şirketin kontrol hakkına sahip olmalıdır.

5.2.4 Kadın liderliğindeki kooperatifler için mülkiyet kriteri

Kadınların liderliğindeki bir kooperatif ana sözleşmesi, toplam oy sayısının ve ortaklığın çoğunluğunun kadınlara ait olacağını, ayrıca yönetim kurulu çoğunluğunun kadın olmasını ve eğer varsa liderlik pozisyonlarının çoğunluğunun kadın olmasını şart koşmalıdır.

5.3 Yönetim**5.3.1 Kriter****5.3.1.1 Kadın mülkiyetindeki ve kadın liderliğindeki işletmeler**

Bir işletmenin yönetiminin bir veya daha fazla kadın tarafından yapıldığını belirlemek için aşağıdaki hususlar uygulanır. Kadın(lar):

- Temel iş fonksiyonlarını yönetme yetkisini açıkça gösteren belgelere sahip olmalı, örneğin; bordro ve akreditifleri imzalama yetkisi, sigorta ve/veya bonolar için imza sorumluluğu,
- Sözleşmeleri ve finansal hizmetleri imzalama yetkisi,
- Politika ve operasyonlarla ilgili konularda önemli kararlara ek olarak günlük kararlar alabilme yetkisi,
- İş yürütmekle görevli yöneticileri işe alma ve işten çıkarma yetkisi,
- İşteki en yüksek (tanımlanmış) görevli pozisyonlarından birine veya birkaçına sahip olmalı (Başkan, İcra Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetici Üye veya Yönetici Ortak veya eşdeğeri),
- Operasyonel yetkiye ve yönetsel kontrole ve gözetim yetkisine sahip olmalı, (kadın(lar) yönetim kuruluna başkanlık etmediği sürece],
- Banka hesaplarının ve yasal belgelerin imzacısı olmalı, (kadın(lar) yönetim kuruluna başkanlık etmediği sürece]

5.3.1.2 Kadın liderliğindeki kooperatifler

Kooperatiflerin yönetiminin bir veya birden fazla kadın tarafından yapıldığı durumlarda; kadın(lar), kooperatifin yönetme gücü veya yönetime etkisi ve politikalarına yön verme veya işletme ile ilgili konularda hem günlük hem de önemli kararlar alma yetkisine sahip olmalıdır.

5.3.2 İşletme yetkisi

İşletme yetkisinin kadın(lar)a ait olduğu aşağıdaki hususlara göre belirlenmelidir:

- Karar verme sorumluluğunun olması;

© TSE- Tüm hakları saklıdır.

- Maiyetindeki çalışanları yeterli yönetme ve takdir yeteneğine sahip olmalıdır,
- Kadın/kadınların işletmeyi yönlendirmek için gerekli bağımsız ve tek taraflı kararları aldığı yönetsel kontrolün olması.

5.4 Kontrol

Bir girişimin bir veya daha fazla kadın tarafından kontrolünün belirlenmesi aşağıdaki hususlar dikkate alınarak yapılır.

Yönetim

- Kurumsal yönetim ve düzenleyici belgeler, kadın(ar)ın işletmenin idari kontrolünü ve işletme yetkisini kullanma kabiliyetini kısıtlayan herhangi bir hüküm içermemelidir.
- Yönetim belgelerini ve bunlarla ilgili konularını gözden geçirirken, aşağıdakilere özel dikkat gösterilmelidir:
- İşletmenin yönetim organının yapısı (örneğin, yönetim kurulu veya yönetim komitesi);
- Yönetim organının işleyişi;
- Hissedarlar sözleşmeleri, tüzükler, işletme sözleşmeleri, genel ortaklık sözleşmeleri, sınırlı ortaklık sözleşmeleri veya kuruluş tüzüklerinin içeriği ve bu tür sözleşmelerin, tüzüklerin kadın/kadınların yönetimi yönlendirme yeteneğini ne ölçüde etkilediği ve işletmenin politikası.
- Bir kadın(lar), işletmedeki en yüksek (tanımlanmış) görevli pozisyonlarından (Başkan, İcra Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetici Üye veya Yönetici Ortak veya eşdeğeri) bir veya daha fazlasına sahip olmalıdır.

İşletme ve yönetim

- Kadın(lar), girişimin yönetim ve politikalarını yönetme veya yönlendirme gücüne ve girişimin stratejisine ve yönetimine ilişkin karar verme yetkisine sahip olmalıdır. Girişim, kadın(lar)ın mutlak takdir yetkisini sınırlayan herhangi bir resmi veya gayri resmi kısıtlama getirmemelidir.
- Önceki ve/veya mevcut işveren-çalışan ilişkisi arasında veya mevcut sahipler içinde çalışan kadına yönetim sorumlulukları verildiği gösterilmelidir.
- Girişimin fiili yönetiminin kadın(lar) dışındaki kişiler tarafından üstlenilmesi veya yürütülmesi durumunda, yöneticileri işe alma ve işten çıkarma konusunda nihai yetki ve uzmanlığa sahip kişiler bu amaçla girişimi kontrol eden kişiler olarak kabul edilebilir.

Kayda ait not 1: Kadın(lar)ın ticari işletmenin sahibi olması, yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulması veya kadın(lar)ın şirketteki payının en az %50 olması hususları kontrol edilir. Bu kontrol, işletme türüne göre aşağıda belirtilen belgeler ile gerçekleştirilmelidir:

- Gerçek Kişi Ticari İşletme ise; ticari işletmenin sahibinin kadına ait olduğunu gösteren Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi sureti
- Limited Şirket ise; şirketteki kadın(ların) paylarını gösteren Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi sureti
- Anonim Şirket ise; şirketteki kadın(ların) paylarını gösteren Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi sureti veya Pay Defteri Sureti
- Kooperatif ise; kooperatifin ortaklarının çoğunluğunun kadınlardan oluştuğunu ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatif olduğuna ilişkin Türkiye Ticaret Sicil gazetesi sureti

5.5.4 Kadın liderliğindeki kooperatifler için bağımsızlık kriterleri

Bir kadın liderliğindeki kooperatifin bağımsızlığını değerlendirirken aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

- Bu kooperatifler, kadın sahipliğinde veya kadın liderliğinde olmayan girişimlerin kontrolüne girmemeli ve bu girişimlerle hesap vermesinin gerektirecek ilişkiler kurmamalıdır. Aynı zamanda pazara, malzemeler veya sermaye kalemlerine erişim için tamamen bağımlı hale gelmemelidir.
- Kooperatifin, endüstri standartları veya ihtiyatlı yönetim uygulamaları ile çelişen koşullarla ilgili herhangi bir sözleşme veya kira sözleşmesinin tarafı olarak statüsü
- Kooperatif ve sahibi kadın olmayan veya kadın liderliğinde olmayan girişimler arasında ortak yöneticiler, çalışanlar veya ortaklar
- Sahibi kadın olmayan veya kadın liderliğinde olmayan bir şirket ile kooperatifin çalışanlarının, ekipmanın, uzmanlığın, tesislerin vb. paylaşılması veya onlardan tedarik edilmesi,
- Kooperatif, işlerini yasal olarak gerçekleştirmek (uygulanabildiğinde) için gerekli şekilde tüm geçerli yasal gereklilikleri yerine getirme özerkliğine sahip olmalıdır.
- Kadınların sahipliğinde olmayan veya kadın liderliğinde olmayan girişimden finansal çıkar (ör. kârlar, ücretler) sağlaması, yapılan görevlerle orantılı olmalıdır.

5.6 Yatırımın azalması

Büyüyen start-up'lar/girişimciler, büyümelerini finanse etmek için sürekli dış yatırıma ihtiyaç duyarlar. Bu, kadın kurucuların sahiplik paylarının, risk sermayesi fonları veya diğer türdeki hisse senedi yatırımcılarının girişiyle azalmasına neden olur. Bu koşullar altında, aşağıdaki kriterlerin karşılandığı durumlarda, bir işletmenin yine de kadın liderliğinde olduğu değerlendirilebilir.

- Kurucu olmayan hissedarlar hariç tutulduğunda, bir veya daha fazla kadın öz kaynakların en az %25'ine sahip olmalıdır.
- Madde 5.3 ve madde 5.4'teki yönetim ve kontrol konusundaki hususları karşılamalıdır.

Ek A

(Bilgi İçin)

Kriter içerisinde tanımlanan hususlara dair bir değerlendirme soru listesi örneği aşağıdaki tabloda verilmektedir. Bu örnek liste bu kritere dair gerçekleştirilecek bir belgelendirme çalışması için ne tür noktaların değerlendirilebileceğine veya denetlenebileceğine dair bir ön bilgi sunması amacıyla kritere bu kritere bilgi amaçlı dahil edilmiştir.

#		Var/yok	Kayıt/Delil
1	Kurucu/kurucular/fiili ortakların, en az %50'si kadınlardan oluşmakta mıdır?		
2	Kadın kurucu/kurucular/fiili ortaklar, işletmede imza yetkisine sahip midir?		
3	Kar dağılımı/yatırım tüm fiili ortaklar arasında yasal olarak dağıtılarak kadın ortak/ortakların payını/paylarını koruyabilmiş midir?		
4	Yönetim kurulu veya icra kurulunda kadın ortaklar en az %50 temsil edilmekte midir?		
5	Cinsiyet eşitliği için üst düzey bir liderlik ve yayınlanmış bir vizyon belgesi var mı? (Örneğin, cinsiyet eşitliği ve kadın güçlendirme politikası)		
6	Kadınlara operasyon yönetimindeki oranları en az %50 midir?		
7	Kurul üyeleri/temsilcileri en az %50 kadınlardan oluşmakta mıdır? (örneğin: İSG Kurulu, Disiplin Kurulu vb.)		
8	Kadın istihdam oranı en az %50 midir?		
9	Kadın ve erkek tüm çalışanlara adil ve eşit davranılıyor mu?		
10	Ulusal ve uluslararası alanda geçerli olan İnsan hakları ve ayrımcılık konusundaki mevzuata dair farkındalık mevcut mu?		
11	İş kanunu ve yönetmeliklerinde belirtilen eşitlikçi ve kadın güçlendirici haklar sağlanıyor mu?		
12	İş kanun ve yönetmeliklerindeki hakların üzerinde kadın güçlendirici imkanlar sağlanıyor mu?		
13	Tüm çalışanların, cinsiyet farkı gözetmeksizin sağlık ve güvenliğe erişimleri garanti altına alınıyor mu?		
14	Kadın çalışanların iş geliştirme ve liderlik süreçlerine katılımları teşvik ediliyor mu?		
15	Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politika ve uygulamalar 3. taraflarla paylaşıyor mu?		
16	Ücret politikalarının nasıl belirlendiğine dair herhangi bir yöntem var mı?		
17	Terfi sürecine giren personel sayısı, bu personeller içindeki kadın oranı ve terfi eden kadın sayısı belirleniyor mu?		

Kaynaklar

- [1] ISO IWA 34 Women's entrepreneurship — Key definitions and general criteria